

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ ĮSTATYMO NR. I-722 11
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-2913, LIETUVOS
RESPUBLIKOS AKCINIŲ BENDROVIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1835 37-1 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-2914 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-2915“ PROJEKTO (TOLIAU – NUTARIMO PROJEKTAS) (TAP
NR. 19-815) (TAIS NR. 19-5081(2))**

2019-05-27 Nr.NV-1444

Vilnius

Įvertinę Nutarimo projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Nutarimo projektu siūloma nepritarti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-2913, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-2914 ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-2915 (toliau kartu – Įstatymų projektai). Esminiu nepritarimo motyvu nurodoma tai, kad „Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas savo esme yra atitinkamos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojantys įstatymai, kurių paskirtis – reguliuoti šių juridinių asmenų steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą“, todėl „<...> darytina išvada, kad Įstatymų projektais siūlomos nuostatos neatitiktų keičiamų įstatymų paskirties“.

Su tokia Ekonomikos ir inovacijų ministerijos argumentacija nesutiktina, nes ir šiuo metu galiojantys tiek Akcinių bendrovių įstatymas (šio įstatymo 37¹ straipsnis), tiek ir Viešųjų įstaigų įstatymas (4 straipsnio 4 dalis, 7 straipsnio 6 dalis, 11¹ straipsnis, 16 straipsnio 1 ir 2 dalys, 17 straipsnio 10 dalis) nustato tam tikrus ypatumus susijusius su šių teisinių formų juridinių asmenų teisiniu reguliavimu, tuo atveju, kai jų dalyviu yra valstybė ar savivaldybė, pvz., nustatomas kadencijų reikalavimas bendrovės, kurios akcijos ar dalis akcijų, suteikiančių daugiau kaip 1/2 visų balsų šios bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime, priklauso valstybei ar savivaldybei nuosavybės teise, vadovui; nustatomi tam tikri ypatumai, susiję su viešosios įstaigos steigimu, dalininko teisių pardavimu, bendrųjų funkcijų atlikimu, pertvarkymu ir likvidavimu, tuo atveju, kai viešosios įstaigos dalininke ar savininke yra valstybė ar savivaldybė. Valstybės ar savivaldybės

įmonės nuosavybės teise apskritai gali priklausyti tik valstybei ar savivaldybei, todėl su jų veikla ir valdymu susiję klausimai turėtų ir būti aptariami būtent Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme, be to, šiuo metu galiojančiame Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme (11 straipsnis) yra aptariami ir valstybės ar savivaldybės įmonės vadovui keliami reikalavimai bei atvejai, kuomet asmuo negali būti tokios įmonės vadovu. Taigi, vertinant ir pastaruoju aspektu, manytina, kad galiojantis teisinis reguliavimas taip pat nėra tinkamas, nes juridiniams asmenims, kurių faktinė padėtis yra analogiška, – juose valstybė ar savivaldybė turi dominuojančią įtaką, – traktuojami skirtingai (t. y., vienos teisinės formos juridinių asmenų vadovams keliami nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, o kitų dviejų – tokie reikalavimai nekeliami), nors nėra įtikinamų argumentų tokiam diferencijuotam teisiniam reguliavimui pateisinti. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad nėra tokio specialaus įstatymo, kuris apimtų teisinį reguliavimą, orientuotą kartu į valstybės ir savivaldybės įmones bei akcines ar uždarąsias akcines bendroves ar viešąsias įstaigas, kurių dalyvėmis yra valstybė ar savivaldybės, todėl neaišku, kokiam įstatyme, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone, turėtų būti aptarti šių juridinių asmenų vadovams keliami nepriekaištingos reputacijos reikalavimai. Manytina, kad pačiuose Valstybės ir savivaldybės įmonių, Akcinių bendrovių ir Viešųjų įstaigų įstatymuose reikalavimai šių teisinių formų juridinių asmenų (tuo atveju, kai jų savininkė ar dalininkė (akcininkė) yra valstybė ar savivaldybė) vadovų nepriekaištingai reputacijai galėtų būti ir nevardinami (pvz., pakaktų blanketinės nuorodos į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnį ar kitą įstatymą, kuriame asmenims, siekiantiems užimti atitinkamas pareigas, keliami nepriekaištingos reputacijos reikalavimai ir kurie tikėtų Įstatymų projektuose aptariamais atvejais), tačiau pati materialinės teisės norma, t. y., reikalavimas, kad šias pareigas einantis ar siekiantis eiti asmuo privalėtų atitikti tam tikrus nepriekaištingai reputacijai keliamus reikalavimus, turėtų būti įtvirtinti būtent šiuose įstatymuose. Kita vertus, jeigu Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone minėtas teisinis reguliavimas nėra šių įstatymų dalykas, tai ministerija turėtų pateikti konkretų siūlymą, kokiam įstatyme toks teisinis reguliavimas galėtų būti įtvirtintas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Ekonomikos ir Inovacijų ministerijos pozicijai, išdėstytai Nutarimo projekte, nepritartina, nes Nutarimo projekto 1 punkte dėstomi argumentai nėra tinkami, t. y., jie neatitinka objektyvios tikrovės.

2. Kadangi Nutarimo projektu Ekonomikos ir inovacijų ministerija siūlo nepritarti Įstatymų projektams iš esmės tik dėl netinkamai pasirinktos teisinio reguliavimo formos, o pačiam teisinio reguliavimo tikslui ir jo turiniui esminių prieštaravimų nereiškia, manytina, kad Nutarimo projekte turėtų būti teikiamos pastabos ar pasiūlymai Įstatymų projektais siūlomam įtvirtinti teisiniam reguliavimui (analogiškai, kaip yra dėstoma Nutarimo projekto 2 punkte), pvz., atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 97 straipsnio 2, 3 ir 5 dalis, manytina,

kad Įstatymų projektuose siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas, ribojimus užimti juridinio asmens vadovo pareigas asmenims siejantis ne tik su teistumo turėjimu, bet ir su tam tikru laikotarpiu po bausmės atlikimo, būtų perteklinis minėtų BK nuostatų atžvilgiu.

3. Dėl Nutarimo projekto 2 punkte išdėstyto pastebėjimo Įstatymų projektams iš esmės sutiktina su Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pozicija, kad ribojimą asmenims užimti juridinio asmens vadovo pareigas siejant su tam tikru terminu nuo nuosprendžio, kuriuo tyčinį nusikaltimą padaręs asmuo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, įsiteisėjimo dienos, turėtų būti užtikrintas siūlomo teisinio reguliavimo proporcingumo principas, t. y., siūlant šį teisinį reguliavimą turėtų būti atsižvelgiama *inter alia* į padarytos veikos pobūdį, sunkumo laipsnį, atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės teisinį pagrindą (nes asmens nepriekaištingos reputacijos vertinimo aspektu, matyt, reikėtų skirtingai traktuoti asmenį, kuris nuo baudžiamosios atsakomybės buvo atleistas, pvz., BK 19 straipsnio 2 dalies pagrindu ar BK 38 ar 39 straipsnių pagrindu). Pvz., toks atribojimas yra daromas Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 18 straipsnio 2 dalies 6 punkte.

Taip pat pastebėtina, kad vertinant Įstatymų projektuose siūlomą įtvirtinti teisinį reguliavimą svarbi yra ir Konstitucinio Teismo pozicija šiuo klausimu. Pvz., 2011 m. lapkričio 17 d. nutarime Konstitucinis Teismas yra pasisakęs: „Pažymėtina, kad teistumas lemia asmeniui tik įstatymuose nustatytas specialias baudžiamąsias teises pasekmes. Tačiau teistumo pasibaigimas (kai asmuo baudžiamosios justicijos požiūriu nebelaikomas teistu) negali būti suprantamas taip, esą išnyksta pats asmens nuteisimo faktas, ir nereiškia, kad kitose teisinių santykių srityse, pvz., vertinant asmens reputaciją, negali būti atsižvelgiama į tai, ar asmuo buvo teistas. Vadinasi, sąvokos „teistas“ ir „turintis teistumą“ iš esmės skiriasi: teistumas baudžiamosios justicijos požiūriu gali pasibaigti ar būti panaikintas, bet pats asmens nuteisimo faktas niekaip negali būti panaikintas ir visada lieka jo gyvenimo faktu ir biografijos dalimi“.

Teisės grupės patarėjas
Prišmantas

Ramutis

Ramutis Prišmantas, tel. +370 706 63792, el. p. ramutis.prismantas@lrv.lt